

1992-ben a közgazdasági Nobel díjak körül kirobbant vitában Stiglitz meglepő állítással állt elő: „a 90-es évek öt chicagói Nobel-díjasának munkáiban nincs olyan megállapítás, ami áttörő jelentőségű volna bármely alapvető tekintetben.” [Joseph Stiglitz interjú International Herald Tribune Cohen, 1992]. Arra próbált rámutatni, hogy a közgazdasági Nobel-díjak nem azzal foglalkoznak, hogyan lehetne megmenteni a Földet a szegénységtől, az analfabetizmustól vagy éppen a környezetpusztítástól, hanem olyan dolgokkal, amik legfeljebb a pénzvilágot foglalkoztatják. A vitában pozitív példaként merült fel Ken Galbraith neve, aki számos a világ gondjaival foglalkozó művet publikált. A világ közgondolkodását meghatározó, máig érvényes műveket alkotó közgazdász talán ezért sem jelölték Nobel díjra. Nem tudni, hogy Stiglitz kritikája hatott, vagy más az oka, de Amartya Sen 1998-ban, Stiglitz 2001-ben megkapta a közgazdasági Nobel díjat. 2018-ban a Svéd Központi Bank Alfred Nobel Közgazdaságtudományi Emlékdíját két amerikai közgazdász William D. Nordhaus és Paul M. Romer vehette át. Közülük Nordhaus a környezetgazdaságtan egyik klasszikusának tekinthető. Kutatásai középpontjában a társadalom és a természet kölcsönhatásai állnak. A témával az 1970-es években kezdett foglalkozni, amikor a fosszilis energiahordozók felmelegedést okozó hatása először merült fel a tudományos közbeszédben. 1994-ben jelent meg könyve: *Managing the Global Commons: The Economics of Climate Change* címmel. Nordhaus DICE (Dinamic Integrated Climate-Economy Model) modelljének első változata az energiagazdasággal foglalkozott. A modellt napjainkban széles körben alkalmazzák az olyan klímapolitikai intézkedések, mint például a szénadó hatásainak a vizsgálata. Van tehát egy közgazdász, aki azért kapott Nobel díjat, mert életét a klímagazdaságtan megalapozásának szentelte. Az akadémiai világ ezzel hivatalosan elismeri, hogy a klímaváltozás létezik, és elismeri azt is, hogy a közgazdaságtannak vannak olyan új irányai, amelyek a természet-gazdaság-társadalom viszonyát vizsgálják. Léteznek tehát modellek, amikkel kiszámíthatjuk, hogy mennyi a szén társadalmi költsége (SCC), de a modellek eltérő számokhoz vezetnek.

Mindegyik modell nagyon érzékeny arra, hogy milyen társadalmi diszkont-rátát választ a „szakértő”. A magas diszkontlábak „felértékelik” a közeljövő történéseit. A fura ellentmondás, hogy a klímaváltozásnak a kedvezőtlen következményei nem a közeli jövőben elviselhetetlenek. Bajba kerülünk, ha azt várjuk a közgazdaságtudománytól, hogy megmondja, mit tegyünk a világgal, és most a világot tágan értelmezhetjük. A természetet a természet törvényei uralják, de az élő természetet illetően alig tudjuk megmondani, hogy ez mit jelent. A társadalom a kapcsolatok hálózatát jelenti, ennek működéséről is csak sejtéseink vannak. Miért pont a közgazdaságtan lógna ki a sorból és adna egyértelmű válaszokat a feltett kérdéseinkre? Baj volna, ha elhinnénk, hogy a modellek a társadalmi jólétet képesek maximalálni. Ha az elosztási viszonyok egyenletesebbek, akkor talán, ha nem, akkor hiába gondoljuk, hogy tízezer dollár per fő felett már nem szabadna, hogy létezzen az analfabetizmus, és mindenkinek hozzá kellene jutni az egészséges ivóvízhez is. A modellek és az átlagok sok mindent segítenek megmutatni és megérteni, de meghagyják a felelősségünket a döntéseinkért. Nordhaus modellje is a probléma megértését segíti, de nem dönthet helyettünk. Csak a felelőtlen ostobák gondolhatják, hogy ha az jött ki a modelltől, hogy „nem éri” meg az emberiségnek, az az erőfeszítés, amivel a Föld átlaghőmérsékletének emelkedését a kritikusnak tekintett 1,5 Celsius fokos határon belül tartjuk, akkor nincs gondunk a problémával. A modell „eredménye” a választott diszkontlábban múlik. A diszkontlábát meg aszerint választjuk, hogy mennyire mohó az emberiségnek a gazdagabbik töredéke. Mohóság, uzsora és még sorolhatnám azokat a negatív konnotációval rendelkező kifejezéseket, amik a közgazdasági gondolkodást áthatják. Ne legyünk mohók és ne akarjunk csak a következő húsz évre gondolni. Legyünk nagylelkűek a jövő generációk iránt és hozzuk meg a szükséges áldozatot úkunokáink úkunokáinak a jövőjéért is. A Lépések lapszám cikkei az ehhez szükséges értékrend létrejöttét hivatottak támogatni.

Prof. Dr. Kerekes Sándor

IMPRESSZUM

Lépések a fenntarthatóság felé – Hibrid lektorált tudományos folyóirat és szakmai magazin A **Lépések a fenntarthatóság felé** c. szaklap évente négyszer jelenik meg a KÖVET és a TTMK szerkesztésében. Előfizetésben terjeszti a KÖVET Egyesület. Előfizethető a www.kovet.hu internetes oldalon, a +36-20-246-9541 telefonszámon vagy az info@kovet.hu címen. Az éves előfizetés díja 5000 Ft (önköltségi ár magánszemélyeknek), illetve 10 000 Ft [támogatói ár]. A szaklap KÖVET-tagok számára ingyenes.

A megjelent cikkek a szerkesztőség jóváhagyásával és a forrás megjelölésével szabadon közölhetők. A tudományos rovatokban megjelenő cikkeket a Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT) lektorált szakkikként regisztrálják.

A KÖVET Egyesület a Fenntartható Gazdaságért a környezettudatos és társadalmilag felelős szervezeti működést segítő nonprofit, független szervezet, amely az INEM, a GRI és a Global Footprint Network nemzetközi hálózatának tagja. H-1062 Budapest, Aradi u. 63. +36-20-246-9541 | info@kovet.hu | www.kovet.hu | Facebook/kovetegyesulet

A TTMK [Tisztább Termelés Magyarországi Központja] a UNIDO/UNEP által kezdeményezett tisztább termelési központok nemzetközi hálózatának tagja, amelynek célja a megelőző környezetvédelem magyarországi elterjesztése. H-1093 Budapest, Fővám tér 8. | 06-1-482-5251 | ttmk@uni-corvinus.hu <http://hcpc.uni-corvinus.hu>

Kiadó: KÖVET Egyesület a Fenntartható Gazdaságért

Alapító: Prof. dr. Tóth Gergely

Főszerkesztő: Prof. dr. Takácsné dr. habil György Katalin

Szakmai lektor: Prof. dr. Takácsné dr. habil György Katalin, dr. habil Szigeti Cecília

Felelős szerkesztő: dr. Nagy Zita Barbara

Tudományos rovatok vezetői: dr. Pataki György [Szemle], dr. habil Harangozó Gábor [Ökolábnym], dr. Takács Dávid [Boldogság-gazda(g)ság], Prof. dr. Tóth Gergely [Bionómia], dr. Zilahy Gyula [Projektek]

Szerkesztőbizottság: dr. habil Szigeti Cecília, Prof. dr. Takácsné dr. habil György Katalin, Prof. dr. Tóth Gergely, dr. Szabó Dániel Róbert, dr. Antal Z. László, Prof. dr. Bod Péter Ákos, dr. Borzán Anita, dr. Csiszárk-Kocsir Ágnes, Prof. dr. Csutora Mária, Prof. dr. Dusek Tamás, dr. habil Fogarassy Csaba, dr. Fülöp Sándor, Gärtner Szilvia, dr. Hetesi Zsolt, dr. Horváth Balázs, Prof. dr. Kerekes Sándor, dr. Kiss Tibor, dr. Kocsis Tamás, dr. habil. Koltai László, dr. habil Málóvics György, Medvényé dr. Szabad Katalin, Molnár-Bánffy Kata, dr. habil Papp-Váry Árpád, dr. Pataki György, dr. Solt Katalin, dr. Szigeti Tamás János, dr. Takács Dávid, dr. Torma András, dr. Zilahy Gyula

Olvasószerkesztő: Horváth Erzsébet

Tördelő: Farkas Petur

Címlap, layout: ICONICA

Nyomda: Folprint – A ZÖLD nyomda

A szaklap KÖVET-tagok számára ingyenes, régebbi számai letölthetők a KÖVET honlapjáról: www.kovet.hu/lepesek-szaklap

A kiadványhoz Cyclus Offset papírt használtak fel, amely klórszármazékok és optikai fehérítő nélkül készült, újrahasznosított hulladék papír

Megjelenik 1000 példányban
ISSN 1786-9536

A Lépések megjelenését a Pallas Athéné Geopolitikai Alapítvány támogatja

PAGEO

PALLAS ATHÉNÉ
GEOPOLITIKAI
ALAPÍTVÁNY